

SATOŠI JAGISAVA

Dani u knjižari
MORISAKI

Preveo s japanskog
Mateja Matić

■ Laguna ■

Naslov originala

Satoshi YAGISAWA

森崎書店の日々 (MORISAKI SHOTEN NO HIBI)

Translation copyright © srpskog izdanja 2026 Satoshi
YAGISAWA

All rights reserved.

Original Japanese edition published by SHOGAKUKAN.
Serbian edition arranged with SHOGAKUKAN through
Emily Books Agency and Corto Literary.

Translation copyright © 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

Dani u knjižari
MORISAKI

U knjižari *Morisaki* živela sam od početka leta do ranog proleća sledeće godine.

Moj stan je bila soba na spratu iznad knjižare. Tu sam boravila zatrpana knjigama. Soba je bila tesna, mračna, strašno vlažna i, povrh toga, ispunjena mirisom buđi od polovnih knjiga.

Ipak, do dana današnjeg nisam zaboravila dane koje sam tu proživela. Zašto? Zato što sam baš na tom mestu našla povod da otpočnem pravi život. Da nije bilo tih dana u knjižari *Morisaki*, moj potonji život bi sigurno bio bleđ, dosadan i samotnan.

Ta knjižara mi je dragoceno mesto koje ne mogu zaboraviti.

I danas mi izranjaju uspomene na nju kada zatvorim oči.

Sve je počelo kao grom iz vedra neba.

Ma, kakav grom – i da su žabe pale s neba, manje bih se iznenadila.

Tog dana moj momak Hideaki, s kojim sam bila godinu dana, naprasno je rekao:

„Ženim se.“

Kad sam to čula, glavu mi je ispunio jedan veliki znak pitanja. Jer, razumela bih da je rekao: „Hajde da se venčamo.“ Razumela bih i da je rekao: „Želim brak.“ Ali: „Ženim se“? To je prosto pogrešno. Ako je brak zavet koji nastaje samo uz obostrani pristanak, jednostavno reći devojci: „Ženim se“, sigurno spada u pogrešnu upotrebu jezika. A i kako je lako, nehajno to izgovorio, kao da kaže: „Našao sam sto jena pored puta!“

Bilo je to jedne večeri sredinom juna, u petak. Posle posla smo večerali u italijanskom restoranu u Šindukuu. Taj restoran je bio jedno od naših omiljenih mesta – nalazio se na poslednjem spratu hotela, odakle se pružao pogled na treperavu noćnu panoramu punu neonskih svetala.

Hideaki je bio kolega iz firme, tri godine stariji. Potajno sam mu se divila još od prvog dana kada sam se zaposlila. Samo njegovo prisustvo činilo je da mi srce poskakuje kao na trampolini. Zato sam i te večeri, pošto smo se posle dugo vremena najzad našli nasamo, bila vesela i opuštena, pijuckajući vino.

A onda je to rekao.

„Molim?“, mehanički sam upitala. Pomislila sam da sam ga pogrešno čula. Ali on još jednom staloženo reče:

„Tako stoje stvari. Sledeće godine je venčanje.“

„Venčanje? A ko se venčava?“

„Pa ona i ja.“

Šta? Ponovo sam zbunjeno nakrivila glavu.

„A ko je ona?“

Sasvim ravnodušno je – teško mi je bilo u to i da poverujem – izgovorio ime devojke iz drugog sektora u firmi. Bila je to moja vršnjakinja; jedna od onih devojaka tako slatkih i dražesnih da bi pozeleo da je zagriši čak i ako si žena.

A ja? Bila sam visoka i prosečnog izgleda. Nisam mogla da razumem kako mu je uopšte palo na pamet da se upusti u vezu sa mnom ako je imao tako lepu devojku.

Tada sam saznala da su njih dvoje zajedno već oko dve i po godine – dakle, duže nego što smo on i ja izlazili. Nisam imala pojma da izlazi s drugom; nisam čak nijednom ni posumnjala. Mislila sam da našu vezu krijemo od kolega samo zato što je njemu bilo neprijatno da o tome pričaju na poslu. A zapravo, ja njemu nisam ni bila prava devojka, već ljubavnica.

Jesam li ispala glupa? Ili je samo on lud?

Bilo kako bilo, već su obavili upoznavanje s roditeljima, a veriće se, kako je rekao, narednog meseca. Zavrtelo mi se u glavi kao da je monah u hramu udario u gong.

„Kaže da je za svadbu najbolji jun i nikako neće da opusti. Ali onda ne stižemo ove godine, zar ne? Zato sam...”

Tupo sam slušala reči koje su mu lile sa usana kao kapi. Izustila sam samo:

„Stvarno? Pa, lepo...”

I samu me je začudilo što sam to rekla.

„Hvala ti što se raduješ zbog mene! Ali i dalje ću moći da se viđam s tobom ponekad, Takako“, reče Hideaki i ozareno se nasmeši. Bio je to onaj njegov večito bezbrižan osmeh sportiste.

Da smo u melodrami, to bi bio trenutak kada ustajem i polivam ga vinom. Ali nikada nisam umela da sopstvena

osećanja pokažem drugima kako treba. Tek kada ostanem sama i na miru razmislim, uspem da nazrem šta uopšte osećam.

Ionako ništa nisam mogla da mislim od buke gonga onog zamišljenog sveštenika.

Oprostila sam se s njim sasvim zbunjena, pometena, i vratila se sama u svoj stan. Kako mi se glava razbistrila, tako je, neverovatnom brzinom, navrla tuga. Ne, to nije bio gnev – prevladala je tuga. Tuga tako jaka i bolna da mi se činilo da mogu da je dodirnem.

Suze su mi lile i lile bez ikakve naznake da će prestati. Skrhano sam ležala nasred sobe i ridala ne upalivši ni svetlo. Padale su mi na pamet gluposti poput: „Kad bi moje suze bile nafta, bila bih milijarder!“, pa bih onda opet plakala misleći koliko sam glupa.

Očajnički sam želela da me neko spase.

Ali nisam to umela da izgovorim. Umela sam samo da plačem.

A nakon toga se na mene sručila čitava lavina novih užasa.

Radili smo, kao što rekoh, u istoj firmi, pa sam morala da viđam Hideakija svakog dana htela – ne htela. Zbog njegovog uvek bezbrižnog ophođenja sve mi je bilo još mučnije. Pored toga, mnogo puta sam sretala njegovu verenicu u menzi ili kancelarijskoj kuhinji. Ona bi mi se uvek blistavo osmehnula i pozdravila me. Nije mi bilo jasno da li zna za Hideakija i mene ili ne.

Ubrzo sam izgubila apetit, a više nisam mogla ni da spavam. Mršavila sam iz dana u dan, a lice mi je bilo mrtvački sivo, mada sam to nekako pokušavala da sakrijem

šminkom. Iznenada bi mi navrle suze dok radim, pa sam bezbroj puta prigušeno jecala u toaletu.

Posle dve nedelje, kad sam shvatila da sam i fizički i duševno na granici izdržljivosti, dala sam otkaz.

Poslednjeg radnog dana Hideaki mi je veselo dobacio: „Ma dobro, nema veze što si dala otkaz, ici ćemo nekad na klop!“

Tako sam u jednom mahu izgubila i dečka i posao. Osećala sam se kao da sam iznenada izbačena u prazninu svemira.

Rođena sam na Kjušuu. Tek pošto sam tu diplomirala, preselila sam se u Tokio kako bih našla posao, pa sam od poznanika imala samo kolege iz kancelarije. Bila sam stidljiva, a i nespretna u sklapanju i održavanju prijateljstva, pa u Tokiju nisam imala nijednog bliskog prijatelja.

Sada kad pogledam, vidim da sam za dvadeset i pet godina živela većito osrednjim životom, koji bi se mogao opisati izrazom kako-tako. Rodila sam se u kako-tako dobrostojećoj porodici, završila kako-tako dobar fakultet, zaposlila se u kako-tako dobroj firmi... Mislila sam da ću zauvek kako-tako dobro živeti, a ta pomisao mi je, bogami, i kako-tako prijala. Život bez vrhunca sreće, ali i bez ponora očaja – takav je trebalo da bude moj život.

Zato mi se susret s Hideakijem činio posebnim. Uvek sam u životu bila pasivna, pa mi se činilo ravnim čudu da me neko zavoli toliko da poželi da stupi sa mnom u vezu. Možda je baš zato udarac koji me je sada zadesio bio nemerljiv; nisam imala predstavu kako da se nosim s tim.

Jedino rešenje koje sam uspela da smislim bilo je – spavanje. Spavala sam satima i satima, što me je i samu

začudilo. Moje telo je, valjda, na taj način bežalo od stvarnosti. Čim bih se uvukla pod jorgan, utonula bih u san. U svom stančiću – svemiru samo za jednu osobu – nizala sam dane u snu.

Tako je prošlo oko mesec dana. Jedne noći sam se probudila i spazila da mi je na mobilni telefon, koji nisam ni proveravala, stigla govorna pošta.

Broj na ekranu mi nije bio poznat, ali sam pustila snimak. Odjednom se začu razdragan glas:

„Takako, kako si? Ja sam, Satoru! Zovem iz knjižare. Javi se kad stigneš. Evo mušterije, moram da idem... Čućemo se!“

Satoru? Ko je sad pa to? Ništa mi nije bilo jasno. Oslovio me je imenom – očigledno nije pogrešio broj. O kakvoj knjižari je reč?

Knjižara...

Dok sam u sebi ponavljala tu reč, najzad mi je sinulo.

Satoru! Da, moj ujka Satoru! Setila sam se da mi je mama odavno pričala kako je nasledio knjižaru koju je osnovao pradedu u četvrti Ćimbočo. Nisam ga videla još od prvog razreda više srednje škole – dakle, skoro deset godina. Ali, da, to je zaista bio njegov glas.

Odjednom osetih hladne žmarce i nelagodnu slutnju – mora da se majka umešala! Samo njoj sam poverila da sam dala otkaz i raskinula s dečkom. Mora da se zabrinula, pa je zamolila Satorua da joj pomogne... A to onda nisu čista posla.

Istini za volju, nisam naročito volela ujku Satorua. Bio je hirovit, neuhvatljiv; prema svakome se ponašao kako je želeo, bez ikakve zadržke. Uz to se i uvek blesavo kikotao, kao neki čudak. Sve to me je odbijalo. Dopadala

mi se njegova neobična narav kad sam bila mala, pa sam se radovala svaki put kada smo išli u posetu majčinoj rodnoj kući, i igrala sam se kod njega u sobi. Ali kad sam ušla u pubertet, počeo je da mi ide na živce, pa sam ga sve više izbegavala. U to vreme je i naprasno odlučio da se oženi, iako nije imao stalan posao, zbog čega se cela porodica uspaničila.

Sve u svemu, odlučila sam da odnos s njim svedem na najmanju moguću meru. Zato mu nijednom nisam otišla u posetu čak ni kad sam došla u Tokio.

Sutradan sam nevoljno okrenula njegov broj. Znala sam da bi majka planula i pretvorila se u pravog đavola ako bih ignorisala ujku. Kad sam išla u niže razrede osnovne škole, on je bio u dvadesetima; dakle, sada je već prešao četrdesetu.

Javio se na prvu zvonjavu.

„Halo, knjižara *Morisaki*.“

„Zdravo, ja sam... Takako.“

„Oho, Takako!“, odjednom podviknu Satoru, pun snage i vedrine kao i nekada. Brže-bolje odmaknuh slušalicu od uha.

„Dugo se nismo videli! Kako si?“

„Ah, pa... Onako.“

„Znao sam da si došla u Tokio, ali nikako da svratiš!“

„Izvini, bila sam baš zauzeta poslom...“

Upotrebila sam prvi izgovor koji mi je pao na pamet.

„Nema veze, dala si otkaz, zar ne?“

Zatečena što je odmah pogodio u srž, začutila sam. Uzalud bi bilo očekivati od ovog čoveka da ima obzira. I dalje je brbljao sebi u bradu, prisećajući se starih dana, da bi odjednom rekao:

„Znaš šta, malo sam razmišljao... Ako ne planiraš da odmah tražiš novi posao, što ne bi došla kod mene?“

„Molim?“

E taj predlog već uopšte nisam očekivala. Navalio je, ne ostavljajući mi vremena da se priberem:

„Kiriya, računi za struju, gas... To zajedno nije mala stvar! Kod mene bi ti bilo besplatno. Eto, samo bih hteo da mi malo pomogneš u knjižari...“

Ispričao mi je da knjižaru sada vodi sam, ali ga muče leđa i stalno ide kod lekara, pa bi mu dobro došlo da ima nekoga ko bi otvorio ujutru. Da živi u Kunitaciju, i van radnog vremena bih u kući bila samo ja, pa bi mi i privatnost bila potpuno zagarantovana; da taj prostor ima sređeno kupatilo i toalet, pošto je do pre nekoliko godina živeo u njemu.

Dala sam se u razmišljanje. Zaista – ne mogu ovako unedogled da živim. Brzo ću ostati bez novca. A opet... u ovom trenutku sam najmanje želela da mi se iko meša u život.

„Zar... Zar ti ne bih smetala?“

Pokušala sam nekako da odbijem. Ujka se nije dao pokolebati:

„Kakvo smetanje, nema govora! Ti si, Takako, uvek dobrodošla!“

Htela sam da pitam šta o tome misli Momoko, ali sam se u poslednjem trenutku ugrizla za jezik.

Setila sam se – njegova žena Momoko ga je napustila pre nekoliko godina. Nastala je velika drama među rodbinom. Ujka je bio toliko slomljen da je moja majka strahovala da će se ozbiljno razboleti.

Kada sam to čula, naravno, i meni ga je bilo žao, ali sam u isto vreme osećala i čudnu nelagodu. Bili su veoma složni kad su se venčali, a Momoko je bila blaga i dobra žena, nije odavala utisak osobe koja bi ga tektako napustila.

Dok sam ćutke prebiralala po sećanjima, ujka je već uzeo moje raspitivanje zdravo za gotovo:

„Znači, dogovorili smo se?“

„Ali imam mnogo stvari...“

On odmah reče da ima prazan prostor u Kunitačiju i da ih mogu tamo poslati, a u knjižaru poneti samo ono najnužnije. Imao je spreman odgovor na svako moje pitanje!

„Veruj mi, Takako, to je za tvoje dobro.“

Da mu verujem? Kako da verujem čoveku koga deset godina nisam videla?

„Eto, pripremiću sobu na spratu za tebe. Čućemo se kasnije, ušla je mušterija!“

Spustio je slušalicu i ne sačekavši moj odgovor.

Zatečena, nastavila sam da slušam zvuk prekinute veze.

*

Dve nedelje kasnije stajala sam na stanici u Ćimboćou.

Kako se to dogodilo? Odjednom mi se činilo da mi život izmiče i menja se brzinom koju ne mogu da kontrolišem.

Posle telefonskog razgovora s ujkom, razgovarala sam i s majkom, koja mi je rekla:

„Ili se vraćaš na Kjušu, ili ideš kod Satorua. Trećeg nema.“

Nevoljno sam izabrala da odem kod Satorua. Ko zna šta će mi se desiti ako se vratim na Kjušu – udaće me za nekog čoveka kog oni budu izabrali i više nikada se neću

vratiti u Tokio. Bio bi potpuni poraz da tako završim nakon tolikog truda da se preselim u prestonicu.

Prvi put sam izašla iz kuće posle dugo vremena, pa su mi noge podrhtavale. Nekako sam se dovezla vozom do stanice Ćimboćo. Kada sam se popela iz podzemlja, odjednom me je ogrejalo jarko, toplo sunce. Dok sam spavala, proleće se sasvim preobrazilo u leto! Sunce nad mojom glavom se ponosno caklilo kao dečaćić od deset godina. A kad sam napustila firmu, činilo mi se da je leto još daleko... Osetila sam kao da su me i godišnja doba izdala, i od te pomisli sam se pomalo rastužila.

To mi je bio prvi put da kročim u četvrt Ćimboćo. Dedin dom je bio u Kunitaćiju, pa dotad nisam imala razloga da dolazim ovamo.

Zatala sam kod semafora na raskrsnici i osvrnula se oko sebe.

Tada sam primetila nešto neobično.

Duž glavne ulice – one za koju je ujak rekao da se zove Jasukuni-dori – s obe strane su bile poređane gotovo isključivo knjižare. Zar nije dovoljna jedna knjižara po ulici? Ali ovde ih je bio čitav niz. Neke su pripadale lancima poput *Sanseidoa* ili *Šosena*, ali one male, antikvarne knjižare delovale su mnogo neobičnije. Tako poređane u nizu, s krovovima koji su se doticali, odavale su snažan utisak. A u suprotnom pravcu, prema mostu Suidobaši, nebo su parali ogromni poslovni soliteri i upravo ta suprotnost je činila prizor još čudnijim.

Čudeći se i dalje prešla sam raskrsnicu gde je sve vrvelo od poslovno odevenih ljudi koji su hitali na pauzu za ručak, i zakoračila prema nizu knjižara. Sledeći ujki-na uputstva, na pola puta sam skrenula u uličicu zvanu

Sakura-dori. I tamo se nalazila knjižara do knjižare, kao da je to najprirodnija stvar na svetu. Pomislila sam – *kakav raj za ljubitelje antikvarnih knjiga!*

Dok sam razmišljala kako da pronađem ujkinu radnju, pržeći se na usijanom suncu, spazila sam čoveka kako mi iz sve snage maše. Bio je to muškarac zamršene kose, s crnim naočarima debelog rama na nosu, sitan i mršav kao kakav dečak. Nosio je kariranu košulju kratkih rukava, široke pamučne pantalone i sandale.

Taj prizor mi je bio poznat – to je ujka Satoru.

„Hej, Takako, pa to si stvarno ti!“, reče on sav ozaren.

Izbliza mi se činio znatno starijim nego što sam ga pamtila. Oči su mu okruživale duboke bore koje se nisu mogle sakriti, a kožu – nekada belu i nežnu kao u devojke koja izgara od ljubavi – prekrivalo je bezbroj pega. Međutim, oči iza stakala sijale su dečjom iskrom.

„Sve vreme si me čekao ispred radnje?“, upitah.

„Znao sam da ćeš otprilike sad stići. A ova ulica je puna antikvarnih knjižara, pa sam mislio da ćeš zalutati. Tražio sam devojku u školskoj uniformi, a ti si već prava, odrasla žena!“

Kako i ne bih bila? Poslednji put smo se videli za godišnjicu dedine smrti – kada sam bila prva godina više srednje škole – i otad je prošlo skoro deset godina. A opet, bio je baš isti čovek kakvog sam se sećala. I posle četrdesete zadržao je onaj lepršav nehajan stav. Teško da bi ijedan čovek mogao biti dalje od pojmova „svečanost“ i „ozbiljnost“. Kad sam bila u tinejdžerskim godinama, osetljiva na odnose s drugim ljudima, teško sam ga podnosila zbog tog nedokučivog ponašanja.

Radoznalo je piljio u mene. Skrenula sam pogled i osmotrila radnju.

„Aha... Znači, ovo je knjižara koju je pradedo osnovao.“

Na tabli je pisalo: SPECIJALIZOVANA KNJIŽARA ZA MODERNU KNJIŽEVNOST – MORISAKI.

To me je pomalo i zadivilo. Nisam imala prilike da upoznam pradedu, ali ipak je velika stvar što knjižara opstaje već tri generacije.

Sama zgrada bila je stara oko trideset godina, a možda i više. Bila je to mala drvena kuća na sprat, čija su staklena vrata krila unutrašnjost natrpanu knjigama.

„Početkom dvadesetog veka, prva knjižara *Morisaki* se nalazila u Ulici Suzuran-dori. Nje više nema, pa je ovo, zapravo, druga po redu knjižara *Morisaki*.“

„Nisam znala.“

„Hajde, uđi!“

Ujka mi gotovo silom uze prtljag i uvede me u knjižaru. Nozdrve mi smesta ispuni miris buđi. Kad sam nehotice progundala, ujka se nasmeja i reče:

„To nije romaneskno, bolje reci – miriše kao sveže jutro posle kiše!“

Sve je bilo pretrpano knjigama. Mala mračna soba od desetak kvadratnih metara cela je odavala nijansu prohujalog veka. Police su bile uredno poredane, krcate džepnim i običnim izdanjima, a veća izdanja poput sabranih dela bila su naslagana uza zid. Hrpe knjiga nadvisivale su i maleni pult za naplatu. Ako bi se kojim slučajem dogodio zemljotres, sve bi to odjednom krenulo da se ruši poput lavine i zatrpalo nas.

„A koliko ovde ima knjiga?“, upitah, zatečena.

„Pa, recimo, oko šest hiljada.“

„Šest hiljada!“, izletelo mi je, gotovo u falsetu.

„To ti je otprilike gornja granica za ovako malu radnju.“

„A šta znači – specijalizovana knjižara za modernu književnost?“

„Znači da prodajemo, pre svega, pisce japanske moderne. Evo, pogledaj.“

Na njegov znak sam pogledom preletela preko rikni i naišla na imena koja su i meni bila poznata – Rjunosuke Akutagava, Nacume Soseki, Mori Ogai... Međutim, najveći deo činila su imena koja nikad nisam čula. Istini za volju, i od ovih poznatih sam čitala samo odlomke u srednjoj školi.

„Koliko pisaca si uspeo da skupiš!“

„Većina knjižara u ovom kraju je specijalizovana za neku oblast“, nasmeja se ujka. „Postoje knjižare samo za naučnu literaturu ili za pozorišne komade. Neobičnije među njima se bave starim razglednicama ili fotografijama. Ovo ti je najveći kvart antikvarnih knjiga na svetu.“

„Najveći na svetu?“

„Baš tako. Ovo mesto je još od devetnaestog veka bilo središte kulture i tu su se okupljali pisci i druge važne ličnosti. Knjižara ima mnogo zato što su u to doba počele da niču škole u ovom kraju, pa se naglo povećala potražnja za udžbenicima.“

„Nisam znala da je Đimboćo tako star.“

„Tako je. Ova četvrt i dan-danas nastavlja tu tradiciju. Pa i Mori Ogai i Đunićiro Tanizaki napisali su romane čija se radnja tu odvija. Danas ovde dolaze i turisti iz celog sveta.“

Govorio je s nekakvim ponosom, kao da sve to pripada njemu lično.

„Živela sam u Tokiju, ali uopšte nisam znala za to“, rekoh, iskreno zadivljena. Zadivila me je i njegova sposobnost da mi dâ tako iscrpno objašnjenje na svako pitanje. Ceo život je lutao i zabavljao se, i nigde nije radio sem u knjižari, ali očigledno je mnogo znao. Setila sam se da je i njegova soba, u koju sam svraćala kao dete, bila do vrha puna ozbiljnih knjiga iz istorije i filozofije.

„Prošetaj se ovim krajem. Naći ćeš mnogo zanimljivih mesta. Ali dosta o tome za danas – hajde prvo da ti pokažem stan. Zatran je knjigama, ali je bar veliki.“

Zavirih unutra i umalo se ne sruših na mestu. Sve knjige koje nisu stale u prodavnicu bile su naslagane u kule i tornjeve širom sobe, do te mere da skoro nije bilo mesta gde bi čovek spustio nogu. Prizor me je podsećao na grad iz naučnofantastičnog filma. Klima-uređaj, starudija od pre nekoliko decenija, radio je iz petnih žila, ali znoj mi se i dalje slivao sa čela. Negde u daljini čula se neumorna buka cvrčaka.

Uputih ujk i leden pogled. *Pripremiću sobu na spratu za tebe?* Ovde ni miš ne bi mogao da protegne noge i zaspi kako valja!

„Joj, pa hteo sam da sredim jer dolaziš, ali...“, počeo je da se pravda češkajući čupavu glavu. „Išijas je pre tri dana počeo ponovo da me muči... To ti je sudbina svakog knjižara. Ali ipak sam stigao pola da prebacim u praznu susednu sobu. Još samo pola da se premesti na brzaka, pa ćeš moći normalno da živiš!“

Utom se u prizemlju začu škripa staklenih vrata.

„Izvini, evo mušterije“, promrmlja ujka i pobegnu niz stepenice.